

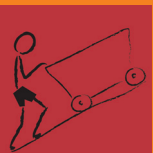

Міжнародний жіночий
правозахисний центр
„Ла Страда – Україна”

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. Олександра Яременка
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

Проблеми дітей трудомих мігрантів за результатами дослідження

Дослідження проводилось Міжнародним жіночим правозахисним центром „Ла Страда–Україна” у співпраці з Українським інститутом соціальних досліджень ім. Олександра Яременка в липні–жовтні 2006 р.

Методологія дослідження

Мета дослідження: аналіз становища дітей трудових мігрантів в Україні з подальшою розробкою методичного забезпечення роботи шкільних соціальних педагогів та практичних психологів для роботи із цією категорією дітей.

Головні завдання дослідження:

- вивчення загальної ситуації щодо становища дітей трудових мігрантів в Україні;
- дослідження змін, які відбуваються у поведінці, звичках, характері дітей після від'їзду батьків за кордон на заробітки;
- визначення готовності й можливостей соціальних педагогів та практичних психологів для роботи з цією категорією дітей

Географічне покриття: дослідження проводилось у 4 областях України – Вінницькій, Луганській, Львівській, Херсонській та м. Київ.

Категорії респондентів:

- діти трудових мігрантів (103 особи);
- особи, які опікуються дітьми трудових мігрантів за відсутності батьків (соціальне оточення, 100 осіб);
- експерти, серед яких працівники служб у справах неповнолітніх, управліннь у справах сім'ї, молоді та спорту, педагоги, соціальні педагоги та шкільні практичні психологи (29 осіб).

Основні висновки дослідження

Облік сімей трудових мігрантів у вивчених регіонах не ведеться. Експерти мають досвід роботи із такими дітьми, але систематична та централізована робота, спрямована на допомогу дітям заробітчан, не здійснюється.

Рівень поінформованості органів місцевої влади про проблему є надзвичайно низьким. Причиною цього, в першу, чергу є брак спеціалістів для ведення такої роботи, відсутність фінансового забезпечення роботи та небажання трудових мігрантів афішувати свій виїзд.

Як правило, діти залишаються під опікою родичів: одного із батьків (якщо за кордоном працює лише один) – мами (44%) або тата (26%), бабусі (35%), сестри (14%), брата (12%).

Мета виїзду батьків за кордон

Основними причинами виїзду трудових мігрантів є бажання заробити грошей (28%) та відсутність роботи в регіоні (19%). Лише невелика частка виїжджає з метою переїзду всієї сім'єю до іншої країни на постійне місце проживання (7%). Жінки іноді виїжджають з матримоніальними намірами (8%).

Батьки їдуть працювати за кордон з метою заробити грошей на: навчання дітей (86%), будівництво або придбання житла для себе та дітей (72%), для забезпечення повсякденних потреб дітей та близьких (69%), виплату боргів (59%).

Країни працевлаштування трудових мігрантів

Серед країн, в яких працюють батьки опитаних дітей, виділяються Італія (37%) та Греція (27%). Діти також зазначали, що батьки працюють в Росії (15%), Іспанії (9%), Польщі (8%) та Португалії (5%).

Зміни в поведінці дітей після від'їзду батьків

Експертами здебільшого виділялися негативні зміни в поведінці дитини: пропуски занять без поважних причин, зниження успішності у навчанні, агресивна та неспокійна поведінка, вживання алкоголю та наркотиків, тютюнопаління.

Відбуваються зміни в системі цінностей дітей, батьки яких перебувають на заробітках. Школа стає питанням престижу, а не здобуття освіти.

Серед позитивних змін у поведінці деяких дітей можна відмітити формування самостійності та відповідальності, зростання поваги до батьків.

Прояви девіантної (антисуспільної) поведінки дітей та втягування дітей до злочинної діяльності

Оцінки експертів та представників соціального оточення дітей з цього питання є суперечливими. Експерти здебільшого твердять, що з від'їздом батьків прояви девіантної поведінки у дітей частішають. Дитина стає агресивнішою, починає прогулювати школу, скоює дрібні правопорушення, як то пошкодження шкільного інвентарю, участь у бійках, порушення суспільного порядку. Збільшуються випадки потрапляння в залежність від комп'ютерних ігор, що часто і є причиною пропуску занять у школі. Відомі випадки втягування дітей із сімей трудових мігрантів до алкоголізму, наркоманії, бродяжництва. Представники соціального оточення схиляються до висновку, що такі випадки, скоріше, є винятками.

Кожній десятій опитаній дитині відомі випадки пропозицій займатись розповсюдженням наркотиків, проституцією та порнографією. Дівчатам про такі випадки відомо більше, ніж хлопцям. Шістьом із опитаних дітей пропонували займатись названими вище злочинними діяннями.

Вплив від'їзду батьків на психо-емоційний стан дітей

Проблеми, які мають діти трудових мігрантів, здебільшого носять психологічний характер. Зокрема, це сум за батьками, неможливість звернутися до них за порадою, пригнічений стан, нестача батьківської ласки. Проблема дозвілля також виділялася як суттєва.

Рівень довіри учнів та соціального оточення дітей до школи і соціальних служб є низьким. Діти звертаються за допомогою до своїх класних керівників тільки з питаннями, які стосуються навчання.

Роль церкви в житті дітей трудових мігрантів

Церква не відіграє істотної ролі в житті опитаних дітей. Найбільша частка респондентів як до від'їзду батьків (62%), так і після нього (63%) відвідують церкву тільки на великі свята. Про відсутність довіри до церкви свідчить розподіл відповідей дітей на питання "До кого ти звернешся по допомогу, якщо батьків немає поруч?". Ніхто із дітей не зазначив, що звернувся б по допомогу до священнослужителя.

Стан підготовки працівників освіти до роботи із дітьми трудових мігрантів

Працівники освіти на сьогодні не готові працювати з дітьми трудових мігрантів та надавати їм адекватну допомогу. Серед перепон ефективній роботі із цією категорією дітей респонденти виділяли брак методичного забезпечення, відсутність досвіду роботи із дітьми трудових мігрантів, відсутність знань щодо особливостей таких дітей та форм роботи із ними, нормативно-правової бази з цих питань, брак фінансового забезпечення такої роботи.

Яким службам слід займатися обліком та захистом сімей трудових мігрантів?

На думку експертів, облік таких сімей та соціальний захист дітей трудових мігрантів слід покласти на служби у справах дітей. Школи, зокрема класні керівники, повинні відстежувати ситуацію в сім'ях учнів та повідомляти служби у справах дітей про таких дітей.

Про дітей, чиї батьки перебувають на заробітках, також слід інформувати органи внутрішніх справ, зокрема кримінальну міліцію у справах дітей. Це є важливим, бо такі діти можуть стати об'єктом втягування до злочинної діяльності. Крім того, це дозволить запобігти здійсненню правопорушень з боку дітей трудових мігрантів.

Що треба зробити для захисту дітей трудових мігрантів?

- Дослідження виявило такі можливі шляхи захисту прав дітей трудових мігрантів:
- передбачити в Сімейному кодексі України можливість оформлення батьками тимчасової опіки або піклування над дитиною на період їх відсутності;
 - тимчасова опіка або піклування над дітьми трудових мігрантів повинні оформлюватися лише за умови підтвердження факту матеріального утримання дитини на період відсутності батьків;
 - гроші на утримання дитини повинні надаватися батьками на певний період (6 місяців) наперед. У випадку відсутності грошей на момент виїзду, забор'язання батьків надсилати гроші на дитину одразу після працевлаштування повинна бути юридично оформлена.

8 800 500 33 50

всі дзвінки в межах України безкоштовні

+38044 205 36 95; 205 36 94; 205 36 37

для дзвінків з Києва та з-за кордоном

Адреса для листування:

03113, Київ-113, а/с 26

e-mail: info@lastrada.org.net

www.lastrada.org.ua

консультації он-лайн

Наклад: 1000 екз.

Автор ідеї: Левченко К.Б.

Автор тексту: Левченко К.Б., Шваб І.А.

Для безкоштовного розповсюдження

Надруковано за сприяння
Норвезької церковної організації.

© Міжнародний жіночий правозахисний
центр «Ла Страда-Україна», 2007